

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De Vsu huius loci. Capvt XLII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

Arist. l. 1. de mal. Hominem, & Leonem: Arbor, Quercum, & Cedrum. An verò ista, quæ ambitu generis continentur, specie differant, aut numero, nihil attinet apud Rhetores enucleatè disquirere.

Galen. l. 1. de temper. Definitur à Cicerone in Topicis, *Notio ad plures differentias pertinens*: sic enim virtutis notio ad iustitiam, & prudentiam, & cæteras virtutes extenditur, quæ species eiusdem generis nominantur. Ex quo intelligis speciem nihil aliud esse, quàm partem generi subiectam.

Est quidem ex hoc fonte robustum argumentum. Nam, quod tribuitur, vel denegatur generi, id quoque speciei, sine parti subiecta tribui, denegariq; necesse est.

Si omne argentum legatum est, igitur purum, & signatum (vt argumentatur Cicero in Topicis,) Si nulla simia est caudata, igitur neque Indorum simia.

Præterea sublato genere tollitur species: Vt si non est virtus, neque Iustitia est, aut fortitudo: contra posito genere, ponitur aliqua species, quamvis incerta, vt si est elementum, vel ignis est, vel aer, vel aqua, vel terra.

Ex eo notandum est, quod ait Fabius libro quinto, Genus ad probandam speciem minimè valere, sed ad refellendam magni esse roboris: Neque enim valet hoc argumentum. Arbor est: igitur Platanus est, cum infinite sint arborum species, nec vni magis quàm alteri arboris ratio conveniat. Bene igitur ex genere incertam speciem colligi notat axioma, non autem certam, & determinatam. Contra negato semel genere, nulla omnino species stare potest. Quem enim animal verè negaveris, eundè nec hominem, nec brutum esse necesse est.

Hæc de argumenti potestate, nunc de eiusdem vsu apud oratores agamus, quorum non est, certis semper conclusiunculis pungerè, sed latius ad speciem maiestatis explicare orationem.

De Vsu huius loci.

C A P V T X L I I I.

Malus vsus generis. Primum illud statuendum est, huius loci laxitatem prudentiæ limitibus esse restringendam: multi enim, qui longos amant orationum circuitus, statim se in thesin conijciunt, etiam si maxime res postulare videatur.

& quia res fortè communior, multorumque trita vestigijs, amant inhaerere diutius: ex quo fit, vt antequam ad hypothesein deueniant, totum iam dicendi tempus consumpserint.

Hoc quidem vitium iuvenile est, & longè à sapientum hominum iudicio, atque vsu distinctū, qui statim peruident, quid ad rem, causamque atineat, & totum illud inutilium argumentorum ehoragium respuunt. Quid enim opus est, vbi de iustitia, & prudentia sermo est, continuò se in Virtutis laudes effundere, omnes eius proprias potestates disquirere, aperire, enucleare, totiesque miseram, quod ait ille *Crumben* tædio affectis auribus ingerere: Qui has ambages quærent, similes illis videntur, qui domum suam cum primùm ingredi possunt, per longos tamen ciceronitius iter affectant.

Nec mirum, quod fortasse nullibi peius sit istis oratoribus, quàm domi omnia dicere auent, præter ea quæ ad iustitiam causam faciunt. Quod si, vt sæpè fit, penuria rerum, quæ ad proprium attinent, versatur in communi; nonne centies optatus, pauca, & ad rem dicere, quàm longa, & inani oratione interperanter abuti?

Xwpis τὸ τ' ἐπαίν, πολλὰ, ἢ τὰ καίρια.

Vt est in veteri proverbio. Fieri non potest, vt quis, & multa simul dicat, & opportuna. Itaque, quanquam in scriptis commentarijs, copiosæ eruditionis causa legibus oratorijs soluta, libertior ferrur oratio, tamen merito suspectæ sunt, & doctis hominibus inuisæ magnæ illæ voluminosa moles: quibus hæc vna videtur esse ambitio, vt nihil sibi, aut alijs dicendum relinquunt.

Hæc quidem, quæ afferuntur plena manu, si ad rem difficilem enodandam, aut obsecuram, atque exilem plenius illustrandam facerent, plurimum haberent commendationis, sed vbi præter rem intruduntur, licet aurea sint, & gemmea, necessario apud acris quosque iudicij viros, multam deperdunt existimationis. Quid enim opus est, si contextus vnus Ciceronis habeat, *Marce filii*, continuò de fecunditatis apud antiquos gloria, de triumphu liberorum, de calibatu; de proletarijs dicere?

Infinite quidem hic eruditè afferri possunt, nemo dubitat: sed quàm parùm ad rem, quàm frigide, quàm pueriliter dicentur.

Item, si muscam Martialis, in electro mortuam,

Loci communes

semper in

rendi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

reudi

osam, & sepultam memorem, confestim mihi dicendum erit de Belzebub principe muscarum; de varijs muscarum generibus, de parasitis, adulatoribus, curiosis, otiosis, qui nomine muscarum censentur; de pueris muscarum abactoribus in conuiuio, de muscarijs, seu flabellis ad abigendas muscas compositis, de que eorum vsu, etiam ad altare, cuius meminit Hildebertus Cenomauensis epistola septima.

Hild. b. Cenom.

(Num verò silentium ad hunc præsertim locum, si non doctius, saltem prudèrius, quòd maius est, existimabitur. Magna res tacuisse loco.)

Vsu generis in probationibus.

Repudiato igitur hoc generis, & formarum vsu sic existimo; Vnum ad probandum valere, & hunc strictè, ac rotundè, cum aliquo elegantiae temperamento tractandum.

Lact. l. 2. c. 5. & 6.

Sic Lactantius mundum Deum non esse probat his verbis, vbi vtrumque argumentu, & generis, & formarum satis lepide coniungit.

(Quod si fieri non potest, vt stellæ dij sint, ergo nec sol quidem, nec luna Dij esse possunt, quoniam à luminibus astrorum non ratione differunt, sed magnitudine. Quod si hi dij non sunt, ergo nec cœlum quidem, in quo illa omnia continentur. Simili modo, si terra, quam calcamus, quam subigimus, & colimus ad victum, Deus non est, nec campi quidem, ac montes Dij erunt. Sed si hi non sunt, ergo nec tellus quidem vniuersa Deus videri potest. Item si aqua, quæ seruit animantibus ad vsu bibendi, aut lauandi, Deus non est: nec fontes quidem, ex quibus aqua profluit: si fontes non sunt, nec flumina quidem, quæ de fontibus colliguntur; si flumina quoque Dij non sunt, ergo nec mare, quod ex fluminibus constat, Deus haberi non potest. Quod si neque cœlum, neque terra, quæ partes mundi sunt, Dij esse, non possunt, ergo ne mundus quidem totus Deus est, quem iidem ipsi Stoici animantem, & sapientem esse contendunt.)

Genus à Lactantio subtiliter tractatum.

Hic multa generis, & formarum argumenta conglobata potes intueri, & ab hoc exemplo tractationis imitationem ducere.

Alius vsus generis in vsu iuris dice. di. Demosth. in orat. suo vobri.

Alius vsus est generis in propositionibus, & iniurjs dicendi, vbi grauis quædam, & quæ suo ambitu multa complectatur præmittitur sententia, quæ ad hypothesin sternat viâ. Sic Demosthenes, cum eorum prudentiam, & fortitudinem, qui pro patria occubuerant ornaturus esset, præmittit, duo esse virtu-

tum principia commendatione digna, prudentiam, & fortitudinem, quarum illa, quid sit agendum præscribit, hæc exequitur.

Εἰν γὰρ ἐστὶ ἀπάσης ἀρετῆς ἀρχὴ καὶ σὺννεσις, πέρας δ' ἀνδρεία. καὶ τὴν δὲ δοκιμάζεται, ἢ πρακτικὸν ἐστὶ τῆς ἰσχύος.

Hæc paucis, deinde mortuos vtriusque virtutis laude floruisse ostēdit, ex quo innuit, eos spectabili prædicatione commendandos, & Aristides in Panathenaica oratione ita incipit, vt ostendat, Nutritios quemque suos ex lege commendare: sibi Alumnos esse Athenienses; ideoque se hoc studium laudationis tantæ ciuitati debere.

Ælius Arist. in Panathen.

Νόμος ἐστὶ τοῖς ἑλλησι παλαῖος οἶμα, καὶ τῶν βαρβάρων τοῖς πλείστοις, Ἰσορροσὶ χάριν ἐκτίθειν ἀπασαν ὄση δυνάτη ἐὸς τῆς δὲ ἀμφοτέρων προτέρων ὑμῶν ἀγοί τις ὁ ἀνδρῶν ἀθλιωταῖοι δοκεῖν δὴ γὰρ δέσπας εἰς ἑλληνας τελεῖν οὐ μᾶλλον εὐρεῖν ὡς γὰρ μοι φαίνεται, μάλα καὶ γὰρ, καὶ τῆς νενομισμένης ταυτῆς σὺν σοφίης, καὶ κοινῆς, ὑμῶν εὐδῶς ἀμφοτέροις ἐπινοήτους, καὶ ποριστοῖς σκοπιῶν δὲ ἀρχῆς, &c. Deinde concludit, Δι' αὐτῶν καὶ μόνων τὴν εὐνοϊαν ἔχει παρὰ πάντων ὑμῖν εἶναι κατὰ φύσιν.

De causarum dignitate, & numero.

CAPVT XLIII.

Postulat huius loci dignitas, vt cæteris consequentibus anteponatur, cuius, vt vis plenior in res influit, sic cognitio, & verior est, & ad omnia comprobanda efficacior.

Vna quidem rerum omnium primaria est causa Mens æterna, quam omnem habere speciem pulchritudinis, & rebus creatis, veluti affusam esse, vel Porphyrius agnoscit, qui τὸ αὐτογένητον, καὶ αὐτοπάτορα καλὸν αὐτόκαλον nominat. Ab eo principio causæ omnes fluunt, & pendent, quas in quatuor genera à philosophis distributa esse constat, in materiam, efficientem, formam, & finem.

Porph. in 4. de hist. Philosoph. enatur à Cyrillo contra Iulianu.

Z 2 Quæ